

Tiedoksi: Pohjois-Savon kuntien ilmastotoimenpiteiden vaikuttavuusarviointi

SISU (Suunnitelmallisen ilmastotyön juurruttaminen Pohjois-Savoon) -hanke teetätti ilmastotoimenpiteiden vaikuttavuusarvioinnin hankkeessa mukana olevaan viiteentoista pohjoissavolaiseen kuntaan. Hankinta toteutettiin käänteisenä kilpailutuksena, jossa tarjoushinnan tuli olla 54 000 € (alv 0 %). Hankkeen Iisalmen toteutuksen osuus hankinnasta oli 8 000 €, kuten myös kolmen muun toteuttajan (Kuopion kaupunki, Navitas Kehitys Oy ja Kehitysyhtiö SavoGrow Oy), tämän lisäksi Kuopion kaupungin toteutus hankki 22 000 €:lla lisäselvityksen (Liite 1: Kuopion ja Siilinjärven toimenpiteet). Työ toteutettiin ajanjaksolla 9/2024–1/2025 ja sitä toteuttamaan valittiin Ramboll Finland Oy.

Ilmastotoimenpiteiden vaikuttavuusarvioinnin tarkoituksena on auttaa kuntia tunnistamaan kustannustehokkaimmat ilmastotoimenpiteet ja niiden vaikutukset päästöjen vähenemiseen. Raportin laadullisten ja määrällisten arvioiden lisäksi työssä kehiteltiin kuntien työkaluksi laskuri, jolla mahdollistetaan kuntien omilla tiedoilla eri skenaarioiden tarkastelu ja saadaan konkreettista tietoa päästövähennyksistä ja kustannuksista sekä investointien takaisinmaksuajoista. Arvioinnissa tarkastellaan 13 yhteistä ilmastotoimenpidettä (Liitteessä 1 lisäksi 10 Kuopion ja Siilinjärven toimenpidettä):

1. Siirtyminen uusiutuvaan ja päästöttömään energiaan kunnan kiinteistöjen sähkönkulutuksessa (laskuri)
2. Aurinkoenergian potentiaali (laskuri)
3. Öljylämmityksestä luopuminen kunnan kiinteistöissä (laskuri)
4. Kevyen liikenteen edistäminen
5. Siirtyminen vähäpäästöisiin tai päästöttömiin käyttövoimiin urakoissa käytettävissä työkoneissa (laskuri)
6. Siirtyminen vähäpäästöisiin tai päästöttömiin käyttövoimiin liikenteessä (koulukyydit, kunnossapito, kehitysyhtiöiden autot) (laskuri)
7. Maamassojen hyödyntämien paikan päällä (laskuri)
8. Purkumassojen hyödyntäminen (laskuri)
9. Kasvisruokapäivien lisääminen kouluihin (laskuri)
10. Ruokahävikin vähentäminen kouluissa (laskuri)
11. Metsitys (laskuri)

12. Niittyjen lisääminen (laskuri)

13. Ilmastokoordinaattorin palkkaaminen

Arvioinnin mukaan esimerkiksi siirtyminen öljylämmityksestä kaukolämpöön on kunnille taloudellisesti järkevä ratkaisu, joka tuo huomattavia säästöjä energiakustannuksissa ja vähentää samalla päästöjä. Siirtyminen päästöttömiin tai uusiutuviin energianlähteisiin on ratkaisevan tärkeää ilmastomuutoksen hillitsemiseksi ja osa kunnista hyödyntää jo täysin päästötöntä sähköä.

Joukkoliikenteen ja kevyen liikenteen ratkaisut tarjoavat suuria päästövähennyksiä erityisesti tiiviisti asutuilla alueilla. Harvaan asutuilla alueilla joustavat ratkaisut, kuten kimpapakyytisovellukset ja sähköautojen latausinfrastruktuuri, tukevat kestävästä liikkumisesta. Yhdyskuntarakenteen tiivistäminen ja joukkoliikenteen kehittäminen tukevat liikenteen ja energiankäytön tehokkuutta erityisesti kaupungeissa.

Kasvisruokapäivien lisääminen ja ruokahävikin vähentäminen ovat helposti toteutettavia toimenpiteitä, jotka soveltuvat kaikille kunnille. Niiden suurin arvo piilee opetuksellisissa vaikutuksissa: lapset ja nuoret oppivat tekemään ilmastomyönteisiä valintoja, jotka voivat muuttaa kulutustottumuksia pitkällä aikavälillä. Lisäksi nämä toimet ovat kunnille mahdollisuus edistää ilmastotavoitteita ilman suuria alkuinvestointeja, ja ne voidaan skaalata laajasti esimerkiksi kouluihin ja päiväkoteihin, missä vaikutukset kertautuvat.

Metsitys ja niittyjen lisääminen tarjoavat potentiaalia sekä suurissa että pienissä kunnissa. Suurilla kaupunkialueilla niittyjen lisääminen, kuten nurmialueiden muuttaminen luonnonmukaisiksi niityiksi, voi vähentää hoitokustannuksia ja lisätä luonnon monimuotoisuutta. Harvemmin asutuilla alueilla metsitys puolestaan tukee hiilinielujen vahvistamista ja tarjoaa ratkaisuja käyttämättömien maa-alueiden hyödyntämiseen.

Vaikuttavimpia toimenpiteitä yhdistää korkea päästövähennyspotentiaali, kustannustehokkuus ja lisähyödyt, kuten parempi ilmanlaatu, terveyshyödyt ja energiansäästö.

Pohjois-Savon kuntien ilmastotoimenpiteiden vaikuttavuusarviointi ja vaikuttavuusarvioinnin

Liite 1: Kuopion ja Siilinjärven toimenpiteet löytyvät osoitteesta

www.iisalmi.fi/ymparistovastuullisuus osiosta Selvitykset ja raportit.